

THE TIME
TRAVELER'S
WIFE

Audrey Niffenegger

a novel

ДРУЖИНА
МАНДРІВНИКА
В ЧАСІ

Одрі Ніффенег'єр

роман

ХАРКІВ КЛУБ
2016 СІМЕЙНОГО
дозвілля

УДК 821.111(73)
ББК 84(7Спо)
Н69

Жодну з частин цього видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

Перекладено за виданням:
Niffenegger A. The Time Traveler's Wife :
A Novel / Audrey Niffenegger. — Orlando :
Harvest Book, 2003. — 546 p.

Переклад з англійської Надії Хаєцької

Ілюстрація на обкладинці Оксани Драчковської

ISBN 978-617-12-1526-9 (укр.)
ISBN 978-0-15-602943-8 (англ.)

© Audrey Niffenegger, 2003
© Hemiro Ltd, видання україн-
ською мовою, 2016
© Книжковий Клуб «Клуб Сі-
мейного Дозвілля», переклад
та художнє оформлення, 2016

Бестселер «Нью-Йорк Таймс»

Бестселер «Лос-Анджелес Таймс»

Бестселер «Вашингтон Пост»

Бестселер «Паблішерз Віклі»

Вибір Книжкового Клубу «Шоу Тудей»

Вибір Буксенс 76

Вибір «Клубу якісної книги у м'якій обкладинці»

Вибір Клубу книги місяця

Виняткова, позачасова історія кохання... Лише безсердечного читача не зворушать до сліз ті небезпеки, з якими зіштовхуються Генрі та Клер, і та запаморочлива перемога любові над часом.

Чикаго Триб'юн

Клер і Генрі почергово оповідають цю історію, розкриваючи глибину свого зв'язку, попри все науково-фантастичний задум стає потужною оригінальною історією кохання.

Піпл (найкраща десятка книжок року)

Натхненно... Ніффенеггер геніально грає у часовій дзеркальній залі.

Нью-Йоркер

Читачі пригадають любов у романі «Кохання під час холери», яка існує, незважаючи на всі негаразди і перешкоди...

Маркес, як і Ніффенеггер, намагається донести нам, що для піднесеної любові не існує трагедій і жодних обмежень.

Книжковий світ «Вашингтон Пост»

Винахідливе та гостре письмо Ніффенеггер варте того, щоби його прочитали.

Ентертейнмент Віклі

Зворушлива, гостра проза... Ніффенеггер пише з безстрашністю, непохитністю та чіткістю військового кореспондента, що стойть неподалік поля битви.

Ю-Ес-Ей Тудей

Виняткова історія чудового чоловіка у дивному становищі (він мандрує у часі) та жінки, яка його кохає. Час і місце дії — Чикаго; все просто чудово.

Сан-Франциско Кронікл

Начебто любов і недостатньо складна річ, утім, дебютантка Ніффенеггер вигадує щасливу пару, в якої є своєрідна проблема... Слід віддати належне Ніффенеггер: вона уникає дешевих прийомів і розвиває свої інноваційні концепції надзвичайно дивним і дотепним способом.

Тайм Аут Нью-Йорк

Усупереч тому, що про неї говорять, «Дружина мандрівника в часі» — це дуже давня історія любові: складна, сексуальна, неймовірна... Чарівливо, винахідливо передана, цілком не гірша від інших.

Таймз (Лондон)

Незвичайний роман з унікальною передумовою... Ніффенеггер зі співчуттям розвиває своїх унікальних пер-

сонажів, які гідно приймають як труднощі, так і дарунки долі. Не дозволяйте ошукати себе чарівливістю стосунків Генрі та Клер — вони затягнуть вас у свій світ і змусять розділити з ними мрії і розчарування. Вони розіб'ють вам серце.

Curledup.com

Тим, хто каже, що немає нових історій про кохання, широко раджу «Дружину мандрівника в часі» — фантастичний роман, красиво створений і водночас надзвичайно художній та запаморочливо романтичний.

Скот Туров, автор книжок «Помилки, які можна віправити» і «Презумпція невинності»

Примарна, оригінальна, розумна — аж дух захоплює... словом, настільки рідкісна книжка, яку тепер дочитую, що жалкую, бо її написала не я.

Джоді Піколт, автор книжок «Відверта правда» і «Другий погляд»

Дивна й чарівнича історія кохання. Більшість із нас зустрічає коханих людей уже в зрілому віці, коли дитинство давно позаду. У Генрі та Клер — через чудову здатність Генрі до атемпоральності — це трапилося двічі. Історія відданості, профільтрована часом, — історія двох людей, що дорослішають разом, мов споріднені душі в світі, який може змінитися в одну мить.

Чарльз Дікінсон, автор книги «Путівець у часі»

Одрі Ніффенеггер вигадує витончену й людяну історію випадкового мандрівника у часі й кохання всього його життя. Написано надзвичайно винахідливо, вишукано

кмітливо та з любов'ю, «Дружина мандрівника в часі» виблискує і безстрашно досліджує ніжне переплетіння любові й часу. Цей роман — щось надзвичайне.

*Енн Урсу, автор «Зникнення Джеймса»
і «Розлито у Кларенсі»*

Історія піднесеної кохання, освітлена десятками тонко підмічених деталей і сцен, що спритно ковзають довкола величезної загадки у самому серці книги... Залишає читача з відчуттям яскравості та дивацтва життя.

Паблішерз Віклі (Обрані рецензії)

Вигадливо переплетено... Надзвичайно творчо.

Кіркус Рев'юз

Переконливо... Майстерно написаний роман, у якому поєднані неповторні персонажі та їх ширі емоції, що грають у «klassики» з часом і які можна інтерпретувати на багатьох рівнях.

Лайбрарі Джорнал (Обрані рецензії)

Час на годиннику — наш банківський менеджер,
збирач податків, поліцейський інспектор;
цей внутрішній час — наша дружина.

Дж. Б. Прістлі. Людина та Час

КОХАННЯ ПІСЛЯ КОХАННЯ

І час прийде,
коли з натхненням
свій прихід ти привітаєш
в твоїх дверях, у твоїм люстрі,
Собі всміхнешся ти привітно
і скажеш: «Сядь. Поїж».
Й полюбиш знов незнаного себе.
Дай хліб, вино і поверни
своє серце собі, чужинцю, що любить
і знає тебе все життя,
ким задля інших знехтував ти.
Звільни поличку від листів кохання,
від знімків, від записок відчаю,
себе очисти від дзеркал.
Сядь. Святкуй життя.

Дерек Волкомт

Для Елізабет Гілман Тамандл
(20 травня 1915 року — 18 грудня 1986 року)
і Норберта Чарлза Талмандла
(11 лютого 1915 року — 23 травня 1957 року)

ПРОЛОГ

Клер: Важко, коли тебе лишають. Чекаю Генрі, не знаючи, де він, тривожачись, чи з ним усе гаразд. Важко бути тим, хто зостається.

Постійно чимось займаю себе. Так час минає швидше.

Самотньою лягаю спати й самотньою прокидаюся. Ходжу на прогуллянки. Працюю до знемоги. Спостерігаю, як вітер грає зі сміттям, що всю зиму пролежало під снігом. Усе здається таким простим, поки про це не замислишся. Чому любов міцніє у розлуці?

Колись давно чоловіки йшли в море, а жінки чекали їх, стоячи біля самої води і виглядаючи крихітне суденце на обрії. Тепер я чекаю Генрі. Він зникає, сам того не бажаючи, без попередження. Я чекаю його. Кожна мить очікування здається мені роком, вічністю. Кожна мить така ж повільна й прозора, неначе скло. Крізь кожну мить бачу ряд нескінчених митей очікування. Чому він пішов туди, куди я за ним піти не зможу?

Генрі: Як це відбувається? Як це відбувається?

Інколи наче на хвильку відволікся. Потім, здригнувшись, розумієш, що книжка, яку тримав у руках, червона картата бавовняна сорочка з білимі гудзиками, улюблені чорні джинси, брунатні шкарпетки, на п'яті однієї з яких ось-ось з'явиться дірка, вітальня, чайник, що от-от закипить на кухні, — усе це зникло. Стоїш у чому мати народила, по кісточки у крижаній воді в рівчаку обабіч

невідомої сільської дороги. Чекаєш хвилинку, сподіваючись, що, можливо, просто кліпнеш і знову повернешся до своєї книжки у власній квартирі, *et cetera*¹. Через хвилин п'ять прокльонів, тремтіння та щиріх сподівань, що зараз просто зникнеш, починаєш плентатися в будь-якому напрямку й зрештою доходиш до сільського будинку, де маєш можливість або щось вкрасти, або пояснити ситуацію. Іноді крадіжка доводить до в'язниці, але пояснення більш утомливе, забирає багато часу й, у будь-якому разі, змушує брехати. Зрештою, тебе іноді тягнуть у ту ж в'язницю, тому яка, до дідька, різниця.

Часом відчуваєш, наче занадто швидко встав, навіть якщо лежиш напівсонний у ліжку. Чуєш, як кров пульсує в голові, відчуваєш запаморочення і мовби кудись падаєш. Руки й ноги поколюють, а потім узагалі мовби зникають. Тебе знов не туди понесло. Усе займає лише мить, якраз достатньо часу, щоби спробувати затриматися, поборсатися (можливо, пошкодивши себе чи щось цінне). Відтак різко падаєш у коридорі, застеленому килимовим покриттям кольору молодої трави, в мотелі № 6 у Афінах, штат Огайо, о 4:16 ранку в понеділок, шостого серпня 1981 року і гепаєшся головою об чиєсь двері. У результаті мешканка номера — така собі міс Тіна Шульман з Філадельфії — відчиняє двері й волає, бо, бач, до її ніг упав непритомній голий чоловік з обідранним об килим тілом. Прокидаєшся в окружній лікарні від шуму за дверима, де сидить поліцейський і слухає гру «Філліз» на тріскучому транзисторі. На щастя, ще раз непритомнієш і знову прокидаєшся через кілька годин у власному ліжку, а над тобою схилилась схвилювана дружина.

---

¹ І так далі (лат.).

Іноді відчуваєш ейфорію. Усе таке піднесене, мовби світиться, але раптом тебе дуже нудить, і ти зникаєш. Вибльовуєш усе на якіс квіти за містом, або на тенісні туфлі твоого батька, чи на підлогу власної ванної кімнати трьома днями раніше, чи на дерев'яний тротуар в Оук-Парку, штат Іллінойс, приблизно в 1903 році, або на тенісний корт прекрасного осіннього дня десь у п'ятдесятих, чи на власні босі ноги в різний час у різних місцях.

Як це відбувається?

Так само як в одному з тих снів, коли раптом розумієш, що мусиш пройти тест, до якого не готувався, а ти взагалі не одягнутий. І залишив гаманець у дома. Коли я там, у якомусь часі, то здаюся собі дзеркальним відображенням, перетворююсь на власну копію, доведену до відчаю. Стаю злодієм, волоцьогою, твариною, що біжить і ховається. Лякаю бабусь і дивую дітей. Я — фокус, ілюзія найвищого гатунку, це настільки неймовірно, що я насправді існую.

Чи є якась логіка, якесь правило в усіх цих поверненнях і зникненнях, у всіх цих переміщеннях? Чи існує спосіб залишатися на місці, охопивши теперішнє кожною клітиною тіла? Не знаю. Підказки є, як і в будь-якій хворобі, — симптоми та ймовірні сценарії розвитку. Виснаження, гучні звуки, стрес, різке зривання з місця, спалах світла — будь-що з переліченого може спричинити переміщення. Але: я можу читати недільний випуск «Таймс», тримати в руці горнятко кави, а поруч, на нашему ліжку дрімає Клер, і раптом опиняєсь у 1976 році, спостерігаю за собою, тринадцятирічним хлопчиськом, що стриже газон у бабусі й дідуся. Деякі з цих епізодів тривають якусь мить, наче слухаєш радіо в автомобілі, але виникають проблеми з сигналом. Опиняєсь у натовпі, на публіці чи на збориші. Так само часто опиняєся наодинці: у полі, в будинку,

в автомобілі, на пляжі, в школі посеред ночі. Боюся опинитися в тюремній камері, у переповненому ліфті, посеред шосе. Я з'являюся з нізвідки, голий. Як можна це пояснити? Ніколи не міг прихопити щось зі собою. Ні одежі, ні грошей, ні документів. Більшу частину моїх «мандрів» проводжу, роздобуваючи одяг і намагаючись заховатися. На щастя, не ношу окулярів.

Яка іронія. Усі мої задоволення — домашні: розкіш м'якого крісла, спокійна втіха сімейного затишку. Все, що мені потрібно, — прості радощі. Детективний роман на ніч, запах довгого золотисто-рудого волосся Клер, ще вогкого після душу, листівка від одного з друзів, що зараз у відпустці, вершки, які розчинились у каві, м'якість шкіри під грудьми Клер, симетрія сумок з продуктами, що лежать на кухонному столі й чекають, коли їх розпакують. Люблю блукати поміж бібліотечних стелажів після того, як начальство пішло додому, злегка торкаючись корінців книжок. Такі речі наповнюють мене тugoю, коли примхую. Часу мене переносить у інше місце.

І Клер, завжди Клер. Уранішня, сонна Клер з прям'ятим обличчям. Клер, що занурює руки у чан, де готується паперова маса, коли вона піdnімає його й струшує, щоб з'єднати волокна. Клер, що читає, а її волосся звисає над спинкою стільця, Клер, що втирає бальзам у свої потріскані червоні руки перед сном. Низький голос Клер часто лунає у моїй голові.

Ненавиджу бути там, де її нема, коли її нема. І все ж завжди йду, а вона не може піти за мною.

ЧАСТИНА 1

Людина поза часом

О ні, не щастя заради —
то передчасний набуток швидкої утрати —
Тільки ж земне існування важить багато й воно
все зникоме, не може без нас і предивне
починається з нас, що зникомі найбільше.

На жаль, під інше склепіння
хіба що беруть із собою? Ані вміння дивитись,
ледве-ледве набуте, ні те, що чинилося в світі —
анічого. Отож, тільки біль. І тягар існування,
довгий досвід любові. Отож, тільки крик
невимовного.

*Райнер Марія Рільке.
З «Дев'ятої дунайської елегії»¹*

Перше побачення, частина перша

Субота, 26 жовтня 1991 року
(Генрі двадцять вісім, Клер двадцять)

Клер: У бібліотеці холодно, пахне очищувачем для кили-
мів, хоча довкола бачу лише мармур. Заповнюю картку
відвідувача: «Клер Ебшир, 11:15 26/10/1991, спеціалі-
зований читальний зал». Мені ще не доводилось бувати
в науковій бібліотеці Ньюбері, і тепер, пройшовши крізь

¹ Переклад В. Стуса.

темний зловісний вхід, я у захваті. У мене відчуття, що бібліотека — наче велика коробка, наповнена різдвяними книгами, з тих, які бачиш різдвяного ранку. У майже безшумному ліфті затемнене світло. Виходжу на третьому поверсі та заповнюю заявку на отримання читацького квитка, відтак піднімаюся у спеціалізований читальний зал. Мої підбори вистукують по дерев'яній долівці. У залі тихо й багатолюдно. Масивні важкі столи зі стосами книжок оточені читачами. Чиказьке осіннє ранкове світло проникає крізь високі вікна. Підходжу до столу й беру кілька листків читацької вимоги. Пишу доповідь з історії мистецтва. Тема дослідження — Чосер, виданий у «Келмскот-прес»¹. Шукаю книжку й заповнюю листок читацької вимоги. Але хочу також прочитати про виготовлення паперу у Келмскоті. Не можу розібратись у каталозі, тож повертуюсь до столу й прошу допомоги. Коли пояснюю жінці, що саме намагаюсь знайти, вона звертає погляд на когось, хто саме проходить за моєю спиною.

— Можливо, містер Детембл зможе допомогти вам, — каже вона.

Повертаюся, готуючись усе заново пояснівти, й опиняюся віч-на-віч з Генрі.

Мені бракує слів. Це Генрі — спокійний, одягнений, молодший, аніж бачила його раніше. Генрі працює в бібліотеці Ньюбери, й цієї миті стоїть переді мною. Тут і зараз. Радію. Генрі терпляче дивиться на мене, невиразно, але ввічливо.

— Я можу вам чимось допомогти? — запитує він.

---

¹ «Келмскот-прес» — приватна книгодрукарня, заснована англійським поетом і художником Вільямом Моррісом у 1891 році. Використовувала традиційні технології книгодрукування. Видавала дорогоцінні книги малим накладом. «Твори» Чосера — найвідоміша книжка друкарні й одне з найбільших досягнень Морріса.

— Генрі! — Ледве стримуюсь, аби не кинутися на нього. Очевидно, раніше він ніколи мене не бачив.

— Ми знайомі? Пробачте, я не... — Генрі озирається, турбуючись, що ми привертаємо увагу читачів чи співробітників, копирсається в пам'яті, й усвідомлює, що у майбутньому він уже зустрічав цю променисто щасливу дівчину, котра стоїть перед ним. Востаннє, коли я його бачила, він смоктав пальці моїх ніг на галявині.

Намагаюсь пояснити.

— Я Клер Ебшир. Я знала тебе, коли була маленькою дівчинкою...

Почуваюсь розгубленою, бо закохана у чоловіка, який стоїть переді мною і взагалі мене не пам'ятає. Для нього все ще в майбутньому. Мені хочеться розсміятися від того, настільки все це дивно. На мене накочуються спогади років знайомства з Генрі, у той час як він дивиться на мене з подивом та остраком. Генрі, одягнений у старі рибальські штани моого батька, терпляче перевіряє мої знання таблиці множення, французьких дієслів, столиці усіх штатів; Генрі, що сміється над незвичним обідом, який я, семирічна, принесла у долину; Генрі, одягнений у смокінг, тремтливими руками намагається розстібнути запонки на своїй сорочці у день моого вісімнадцятиріччя. Він тут! Зараз!

— Може, вип'ємо кави чи повечеряємо разом?..

Звісно, він мусить погодитися, це ж Генрі, який любить мене в минулому й майбутньому, мусить любити мене тепер у якомусь слабкому відлунні іншого часу. На мое велике полегшення, він таки згоджується. Ми домовляємося зустрітися сьогодні ввечері в сусідньому тайському ресторані, увесь час перебуваючи під здивуваним поглядом жінки за столом. Йду, забуваючи про Келмскот і Чосера, пливу мармуровими сходами вестибюля. Відтак

опиняюсь на вулиці, під жовтневим чиказьким сонцем; біжу парком, розлякуючи собачок та білочок криками радості.

Генрі: Звичайний жовтневий день, сонячний і свіжий. Працюю в невеликій кімнатці без вікон і з регулятором вологості на четвертому поверсі в Ньюбері; вношу до каталогу колекцію праць з мармуровими листками, що нам недавно подарували. Аркуші красиві, однак вести каталогізацію нецікаво, мені нудно і шкода себе. Насправді почиваюся настільки старим, наскільки лише може бути двадцятивосьмирічний чоловік після того, як півночі пив горілку, переплачуючи за неї і намагаючись, хоча й безуспішно, повернути прихильність Інгрід Кармайл. Ми гаркалися весь вечір, а тепер навіть не можу пригадати чому. У голові гупає. Мені потрібна кава. Залишивши працю в стані керованого хаосу, йду з кабінету, повз стіл замовлень у читальному залі. Мене зупиняє голос Ізабелли: «Можливо, містер Детембл зможе допомогти вам». Вона хотіла сказати: «Генрі, пройдо, куди це ти прокрадаєшся?»

І ця дивовижно красива, висока струнка дівчина з бурштиновим волоссям обертається й дивиться на мене, наче я — Ісус, що явився їй. Мій шлунок стиснувся. Очевидно, вона мене знає, а я її — ні. Господь знає, що я сказав, зробив, чи обіцяв цьому світловому створінню, тому змушений по-бібліотекарськи запитати:

— Чи можу я вам чимось допомогти?

— Генрі! — емоційно видихає дівчина, чим переконує мене в тому, що колись ми разом пережили щось *дивовижне*. Все стає лише гірше, оскільки я нічого про неї не знаю, навіть її імені.

— Ми зустрічалися? — запитую.

Ізабель дивиться на мене, наче говорить: «Ну ти і йолоп». Але дівчина відказує:

— Я Клер Ебшир. Я знала тебе, коли була маленькою дівчинкою.

Вона запрошує мене сьогодні на вечерю. Приголомшений, приймаю запрошення. Вона сяє від радості, хоча я неголений, з похмілля і не в найкращій формі. Домовляємося зустрітися ввечері в «Б'ю Тай». Упевнившись, що я прийду, Клер вилітає з читального залу. Оторопілий, стою в ліфті й починаю усвідомлювати, що щасливий виграний лотерейний квиток із мого майбутнього якимось чином знайшов мене тут, у теперішньому. Починаю сміятися. Перетинаю вестибюль і, несучись сходами вниз, на вулицю, помічаю Клер, що біжить парком Вашингтон-сквер, підстрибуочи і щось вигукуючи від радості. Не знаю, чому, ледь стримую слези.

Пізніше, того ж вечора

Генрі: О шостій вечора мчу додому з роботи й намагаюся привести себе до ладу. Домом у ці дні мені слугує невеличка, але шалено дорога квартира-студія в Північному Дірборні; постійно чимось гепаюся об незручні стіни, стільниці та меблі.

Крок перший: відімкнути сімнадцять замків на входних дверях, кинутися у вітальню-ї-одночасно-спальню й скинути з себе одяг. Крок другий: сполоснутися в душі та поголитися. Крок третій: безнадійно оглянути надра мого гардеробу й поступово усвідомити, що чистого одягу взагалі немає. Знаходжу одну білу сорочку в сумці, яку забрав з хімчистки. Вирішу надягнути чорний костюм, модельні чоловічі туфлі та блідо-блакитну краватку. Крок четвертий: нап'ясти все це на себе і зрозуміти, що я схожий на агента ФБР. Крок п'ятий: роздивитися довкіл та усвідомити, що у квартирі безлад. Вирішу не запрошувати Клер до себе сьогодні, навіть якщо це стане можливим.

Крок шостий: у ванній подивитися в дзеркало на повний зріст і побачити незgrabного високого десятирічного двійника Егона Шиле¹ з диким поглядом, у чистій сорочці й костюмі директора похоронного бюро. Цікаво, у якому вбранні ця жінка мене бачила, оскільки ж я, очевидно, не приходив із мого майбутнього в її минуле у власному одязі. Вона сказала, що була маленькою дівчинкою? У голові минає безліч запитань без відповідей. На хвилину зупиняюся й дихаю на повні груди. Гаразд. Хапаю гаманець і ключі, зрештою виходжу: замикаю тридцять сім замків, спускаюся розхитаним невеличким ліфтом. Купую троянди для Клер у магазинчику в холі, за рекордний час проходжу два квартали до ресторану, та все одно запізнююся на п'ять хвилин. Клер уже сидить на диванчику, і коли бачить мене, то, здається, її легшає на душі. Вона махає мені рукою, як на параді.

— Привіт, — кажу.

На Клер вишневе оксамитове плаття і перли. Вона нагадує одну з картин Ботічеллі у манері виконання Джона Грема²: величезні сірі очі, довгий ніс, крихітні делікатні вуста, як у гейші. У неї довге руде волосся, яке вкриває плечі й сягає середини спини. Клер настільки бліда, що у світлі свічок здається восковою фігуркою. Простягаю їй троянди.

— Тобі.

— Спасибі, — говорить Клер, на диво задоволена. Глянувши на мене, вона розуміє, що мене збентежила її реакція. — Ти ніколи не дарував мені квітів.

Умощуюсь на диванчик навпроти неї. Зачарований. Ця жінка знає мене; це не якесь швидкоплинне знайомство

¹ Австрійський живописець і графік.

² Американський художник-модерніст українського походження.